

Presentació

Ramon Pinyol i Torrents i M. Àngels Verdaguer

(Coordinadors de l'*Anuari Verdaguer*)

Una literatura només arriba a tenir taca vermella en el mapa internacional si és ben «construïda» en termes intel·lectuals. [...] No existeix, com a tal, si, a més, no compta amb un bon equip d'historiadors, de crítics i de professors que la vagin «construint» sobre la marxa.

Joaquim Molas

El sistema lingüísticoliterari català del segle XIX es veié davant l'amenaça de desaparèixer engolit pels sistemes veïns, l'espanyol i el francès, però també davant l'oportunitat d'afirmar-se de nou i reforçar-se com a sistema. Aquesta fou l'opció de la Renaixença, el moviment empès pels romàntics catalans, valencians i mallorquins que prengueren partit a favor de la llengua catalana i de totes les seves manifestacions a tots els nivells.

Escriptors, lingüistes, gramàtics, historiadors, erudits, traductors, músics, mestres, actors, editors, crítics, llibreters, sovint sense abandonar els sistemes espanyol i francès en competència, assumeixen el programa de la Renaixença i es posen a construir les plataformes que necessita tot sistema lingüísticoliterari amb aspiracions d'«independència literària», que deia Rubió i Ors. No ho fan sols, sinó ajudats i a vegades dirigits per sectors populars, de la burgesia il·lustrada i de l'Església. En les dècades centrals del segle romàntic, el panorama canvia. Han aparegut noves gramàtiques i diccionaris de la llengua catalana, es publiquen periòdics i llibres en català, es convoquen premis literaris de ressò social com els Jocs Florals, el teatre català s'expandeix, les devocions populars renoven el repertori català, la música coral difon i renova lletres, les entitats i cercles es mobilitzen.

A començament del segle XX s'ha invertit la situació. Les grans empreses editorials autòctones de llibres i premsa, que treballen principalment per al mercat iberoamericà, i sobretot les plataformes estructurals de l'estat espanyol, monarquia, exèrcit, judicatura, fisc, escola, universitat, continuen imposant el sistema lingüísticoliterari castellà. Tanmateix, el sistema català no solament ha superat el perill de col·lapse de cent anys abans, sinó que ha reeixit a crear les bases mínimes de sostenibilitat. N'és exponent l'Institut d'Estudis Catalans, creat el 1907, primera plataforma administrativament reconeguda al servei del sistema català.

A estudiar aquest procés, que podem anomenar de «construcció del sistema lingüísticoliterari català», es va dedicar el VII Col·loqui Internacional Verdaguer, organitzat per la Societat Verdaguer i la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la Universitat de Vic, amb la col·laboració de la Societat Catalana de Llengua i Literatura (filial de l'IEC) i la Fundació Jacint Verdaguer de Folgueroles. Aquest col·loqui es va celebrar els dies 6, 7 i 8 de novembre de 2008 a Barcelona, Vic i Folgueroles, respectivament, i el dossier que ara publiquem hi té el seu origen.

Els treballs que hi ha a continuació ajuden a conèixer més de prop com els catalans varen organitzar unes estructures conceptuals, socials i econòmiques que, modificades al llarg de cent anys més, han permès que la llengua i la literatura catalanes mantinguessin el propi sistema fins al segle XXI.

Cal fer constar, per últim, que l'edició d'aquest volum ha estat possible gràcies al suport de la Societat Verdaguer, de la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la Universitat de Vic i del Grup de Recerca consolidat «Textos literaris contemporanis: estudi, edició i traducció» de la Universitat de Vic i a l'ajut de l'obra social d'Unnim.